חולין לד

עניין: חולין על טהרת הקודש

מגן אברהם סי׳ רפ

כתב הגאון בספר ברכת הזבח [סוף הספר, מדושים על הרמב״ם ד״ה ומעתה] (ב), שאלני הרב מהר״ר יאסקי יל״ו אב״ד דק״ק ואדיסליב, מלינו לחכמים ראשונים שהיו אוכלין חוליהן על טהרת הקודש, ומה היו אוכלין בשבת, דעל כרחך היו טבולי יום אחר התשמיש ואסורין לאכול מה שנעשה על טהרת קודש דטבול יום הוא שני. ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי, דלא מלינו שלישי בחולין (ג) שנעשו על טהרת קודש וכו׳, ע״ש. ולא הבינותי דבריו, דהא בחולין שנעשו על טהרת תרומה מודה הרמב״ם [שאר אבות הטומאה יא, ט] דעושה שלישי, וא״כ איך היו עושים הכהנים שאכלו על טהרת תרומה. (ד) ואין לומר דאכלו בשר, דהא חייב בפת בשבת. ועוד קשה, דאם נטמאו במת מה היו אוכלים, שהיו טמאים טומאת שבעה. ואין לומר דהיו נזהרין מטומאת מת, בשבעה מתי מצוה מאי איכא למימר. ולענ״ד דלא קשה מידי, דעיקר הכוונה באכילת חולין על טהרת קודש להרגיל עצמו לאכול קדשים בטהרה, כדאיתא בחולין פרק ג׳ [לד, א], ובימי טומאתן אכלו חולין גרידא, דאותו זמן לא אכלו קדשים (ה), ועיין בחולין דף ב׳ ע״ב ועיין בגיטין דף נ״ד [ע״א]. ועוד י״ל דאכלו (ו) פת שלא הוכשר ושתו מים מן המעיין, כמו שכתוב בשל״ה [שער האותיות סוף אות ט ד״ה עוד יש] לעשות בעשרת ימי התשובה:

מחצית השקל

כמו שכתוב ביו״ד סימן שע״ג [סעיף ג]: **ועוד י״ל דאכלו פת שלא הוכשר.** והיינו שנילש במי פירות. ואע״ג דלפי זה הוי פת הבא בכסנין ולא מיקרי פת, והא בשבת צריך לאכול פת, ודאי לתירוץ ראשון שכתב מ״א בסימן קס״ח ס״ק ט״ז דדוקא הנילש ביין שמן דבש וחלב הוי פת הבא בכסנין אבל לא בשאר מי פירות, אתי שפיר, דכיון דאמרינן שאכלו פת שלא הוכשר על כרחך לא נילש ביין ושמן ודבש וחלב, דהן הן משקין המכשירים, ושאר מי פירות הוי לחם. אלא שהוא דוחק, שנראה מדברי מ״א שם שנראה עיקר בעיניו תירוץ השני שכתב שם דאין חילוק, וכל שנילש במי פירות הוי פת הבאה בכיסנין. לכן על כרחך צריך לומר כמו שכתבתי לעיל בסימן רע״ד [ס״ק א ד״ה המדקדקים] גם בשם תוספת שבת [שם ס״ק א], דאם קבע על הפת הבא בכסנין דצריך לברך המוציא וברכת המזון מיקרי לחם, ע״ש: **ושתו מים מן המעיין.** דהיינו שהיו שוחים

אור המאיר קונטרס אחרון סי׳ כט

אבל עדיין לא ניחא, דהא הט״ז בסי׳ קס״ז ס״ל דאינו יוצא ידי לחם משנה בפת הבאה בכיסנין, דרק על פת שהוא אוכל שייך לומר שקבע סעודתו עליו אבל על הפת השני שהוא מצרף אותו עם הפת הראשון כדי שיהיה לו לחם משנה כה״ג לא קבע סעודתו עליו ואין עליו תורת פת ואינו יוצא בו ידי חובת לחם משנה, א״כ האיך יצאו החכמים הראשונים ידי לחם משנה דהא ע״כ הפת השני ג״כ נילוש במי פירות, דאם הי׳ נילוש במים הרי נטמא בנגיעת טבול יום ולא ראוי שוב ללחם משנה אלא ע״כ שגם פת זה נילש במי פירות ולפי הט״ז הנ״ל אינו יוצא בו ידי לחם משנה, דכל זמן שלא אכל ממנו ולא קבע עליו סעודת שבת אינו קרוי פת.

אמנם כשתדקדק בלישנא דהמג״א תמצא, שלא כתב דאכלו פת שנילש במי פירות אלא שאכלו פת שלא הוכשר ואין הכרח לומר דכוונתו שלא הוכשר מפני שנילש במי פירות, אלא שר״ל שנילוש במים פשוטין שאינם מכשירין. ואע״פ שלכאורה א״א לומר כן, דהא אין במציאות מים כאלו שיהי׳ ראוין ללוש בהם עיסה ולא יהיו מכשירין.

אבל יגעתי ומצאתי את שאהבה נפשי בספרו הנפלא של מו״ר הגה״ק מדברנא דאומתי׳ הגאבד״ק לובלין זצ״ל בשו״ת אור המאיר סי׳ כ״ט שמתרץ שם קושית העולם על ההפלאה זצ״ל שמחדש שמשו״ה היתה מנחת סוטה בלא שמן כדי שלא תהי׳ מוכשרת לקבל טומאה, דאל״כ היתה כל סוטה יכולה להציל את עצמה ע״י שתטמא את עצמה בשרץ ותטמא המנחה כשיתן הכהן על כפיה וממילא לא יבדקוה המים אלא כיון שלא היה בה שמן לא הוכשרה לקבל טומאה עכ״ד.

והקשו עליו, הא דאף דל״ה בה שמן, אבל עכ״פ נילושה במים, דקיי״ל חרבה משמן ולא חרבה ממים וא״כ אכתי הוכשרה לקבל טומאה, ומתרץ מו״ר הגה״ק זצ״ל, דאיתא בתו״כ פ׳ שמיני יכול אפי׳ מי פירות מכשרי לקבל טומאה ת״ל מים מה מים מיוחדים שאין להם שם לואי ומוציא אני את מי פירות שיש להם שם לואי נמצא דמים שיש להם שם לואי אינם מכשירין.

והנה הר״ש במס׳ נגעים פי״ד מ״מ כ׳ דהטעם דמים מלוחים או מי פושרין פסולים לטהרת מצורע מפני שיש להם שם לואי וכ״כ הר״ש עוד במס׳ פרה פ״ח מ״ט דמה״ט פסולין פושרין למי חטאת ע״ש, נמצא לפי דבריו, דמי פושרין אינם מכשירין דהא פושרין יש להם שם לואי והרי מבואר במנחות נ״ה במשנה שם כל המנחות נילושות בפושרין נמצא דהמים שלשין בהם המנחה אינם מכשירין כלל, וא״כ ל״ק מידי, דהא מנחת סוטה לא הוכשרה ע״י המים שנילושה בהן עכ״ד.

ולפ״ד י״ל דברי המג״א, דהא שכתב דאכלו פת שלא הוכשר היינו שנילוש במי פושרין ומי פושרין אינם מכשירין אבל פת הוי אליבא דכ״ע, ויצאו ידי חובת פת לסעודת שבת וללחם משנה, ומיושבים דברי המג״א.

שלי״ה שער האותיות

אות ט׳ טהרה

(יג) **עוד** יש טהרה באכילה, וכמו שהיו נוהגים הקדמונים שהיו אוכלין חולין שלהן בטהרה (סגיגה יח, ב), אבל הוא דבר כבד במאוד לקיים זה, מאחר שאנחנו כולנו טמאים, אם כן צריך לראות שלא יהיה המאכל מוכשר לקבל טומאה, דהיינו הלחם שהוא אוכל צריך להיות לו דגן שהיה משומר שלא בא עליו מים משעת קצירה, נמצא שלא הוכשר לקבל טומאה, וילוש העיסה במי פירות גם כן שהם משומרים שלא בא עליהם מים משעת קצירה, ולא יוכל לאכול כי אם ביצים ופירות שלא הוכשרו, וכשירצה לשתות ילך אל הבאר או אל הנהר וישוח וישתה שלא יגע בהם ויטמאם. והאלהי הקדוש האר״י ז״ל היה נוהג כן מראש השנה עד אחר יום כפורים. ובטור סוף הלכות ראש השנה (סימן ר״ג) כתב: ירושלמי, רבי חייא מפקיד לרב, אי את יוכל למיכל כולי שתא בטהרה אכול ואי לא אכול שבעה ימים. וכתב אבי העזרי אלו הם שבעה ימים שבין ראש השנה ליום כפורים כו׳, עד ועל כן נוהגין באשכנז שאף מי שאינו נזהר מפת של גוים, בעשרת ימי תשובה הוא נזהר, עכ״ל הטור.